

यहाँ से काटिए

प्रश्न पत्र को खोलने के लिए यहाँ फाड़ें

यहाँ से काटिए

Sl.No. :

नामांक	Roll No.

No. of Questions – 18

VU-92-Vastu Vigyan

No. of Printed Pages – 7

वरिष्ठ उपाध्याय परीक्षा, 2025

VARISHTHA UPADHYAYA EXAMINATION, 2025

वास्तु विज्ञानम्

समय : 3 घण्टे 15 मिनट

पूर्णांक : 56

परीक्षार्थिभ्यः सामान्यनिर्देशाः

- 1) परीक्षार्थिभिः सर्वप्रथमं स्वप्रश्नपत्रोपरि नामाङ्काः अनिवार्यतः लेख्याः।
- 2) सर्वे प्रश्नाः अनिवार्याः।
- 3) सर्वेषां प्रश्नानामुत्तराण्युत्तरपुस्तिकायामेव लेखनीयानि।
- 4) एकस्य प्रश्नस्य सर्वे भागाः एकत्र एव लेखनीयाः।
- 5) सर्वे प्रश्नाः संस्कृतमाध्यमेन उत्तरणीयाः।

खण्ड: - 'अ'

1) बहुविकल्पात्मक प्रश्नाः -

[18×½=9]

i) ब्रह्मणा कः कल्पितः?

[½]

अ) प्रथमपुरुषः

ब) वास्तुपुरुषः

स) मध्यमपुरुषः

द) उत्तमपुरुषः

ii) कोटिघ्नं पुण्यं प्राप्यते -

[½]

अ) तृणजे

ब) मृण्मये

स) ऐष्टिके

द) शैले

iii) सर्वतृणाकुला भूमिरुच्यते -

[½]

अ) ब्राह्मणी

ब) क्षत्रिया

स) वैश्या

द) शूद्रा

iv) भूमेः खननाधिकारः कस्य?

[½]

अ) स्वामिनो

ब) पुत्रस्य

स) भृत्यस्य

द) पुत्र्याः

v) किं कृत्वा प्रथमां शिलां न्यसेत्?

[½]

अ) प्राणायामम्

ब) साधनाम्

स) पूजाम्

द) ध्यानम्

vi) भूमिशोधनाय दर्भमयं सूत्रं स्यात् -

[½]

अ) विप्रस्य

ब) शूद्रस्य

स) क्षत्रियस्य

द) वैश्यस्य

vii) कृष्णपक्षस्यान्तिमतिथिरस्ति -

[½]

अ) पूर्णिमा

ब) अमावस्या

स) त्रयोदशी

द) चतुर्दशी

viii) गृहसमीपे के वृक्षाः प्रजाविनाशं कुर्वन्ति?

[½]

अ) कण्टकवृक्षाः

ब) सदुग्धवृक्षाः

स) कलधौतवृक्षाः

द) फलिनवृक्षाः

ix) वृषतुलयोः स्वामी अस्ति -

[½]

अ) राहुः

ब) केतुः

स) शुक्रः

द) गुरुः

x) गृहनिर्माणात्पूर्वमा वश्यकमस्ति -

[½]

अ) मनोरंजनम्

ब) दिक्साधनम्

स) प्रीतिभोजनम्

द) ग्रहसाधनम्

xi) सप्तर्षिमण्डलेन दिक्साधनं क्रियते -

[½]

अ) मध्याह्ने

ब) दिने

स) रात्रौ

द) पूर्वाह्ने

xii) कूर्माकारे भूमेः फलमस्ति -

[½]

अ) धनक्षयः

ब) आयुक्षयः

स) धनवृद्धिः

द) आयुवृद्धिः

xiii) राशयः भवन्ति -

[1/2]

अ) त्रयोदश

ब) एकादश

स) चतुर्दश

द) द्वादश

xiv) सप्तस्य भूमिरुच्यते -

[1/2]

अ) जीविता

ब) सुप्ता

स) मृता

द) अशुभा

xv) ज्येष्ठपत्नीकरणे हस्तमात्रं खनेत् -

[1/2]

अ) काननम्

ब) कूपम्

स) भूमिम्

द) वृक्षम्

xvi) सर्वेषामवरोधेन किं समारभे?

[1/2]

अ) पूजाकर्मम्

ब) वणिजकर्मम्

स) कृषिकर्मम्

द) शिल्पकर्मम्

xvii) गणानाम्पतिरस्ति -

[1/2]

अ) केशवः

ब) गणेशः

स) शिवः

द) कार्तिकेयः

xviii) पूजाकर्मादौ विधीयते -

[1/2]

अ) स्वस्तितिलकम्

ब) आचमनम्

स) शिखाबन्धनम्

द) शरीरप्रोक्षणम्

2) रिक्तस्थानानि पूरयत -

[10×½=5]

- i) वापीदेवगृहादिपुण्यमखिल समुत्पद्यते। [½]
- ii) मधुगन्धा भवेद्वैश्या च शूद्रिका। [½]
- iii) पत्नीहानिः पुत्रहानिः पदे-पदे। [½]
- iv) कार्पासं च भवेद्वैश्ये स्वर्णकल्पितम्। [½]
- v) शङ्कोनैत्रगुणे तु मण्डलवरे दृयान्मत्स्ययोः। [½]
- vi) धनधान्यं भवेत्तस्य विपुलं धनम्। [½]
- vii) मीनार्क सिंहार्कमृगार्क खाते। [½]
- viii) तत्कृत्वा जलपूर्णमाऽऽशतपदं परीक्ष्यं पुनः। [½]
- ix) मा नो वीरानुद्रुभामिनो व्वधीर्हविष्मन्तुः हवामहे। [½]
- x) पुनन्तु विश्वाभूतानि पुनीहिमा। [½]

3) अतिलघूत्तरात्मक प्रश्नाः -

[10×1=10]

- i) कृतयुगे कं दृष्ट्वा देवा विस्मयं गताः? [1]
- ii) शुक्लवर्णा भूमिः केन नाम्नोच्यते? [1]
- iii) संवत्सरे कति मासाः भवन्ति? [1]
- iv) वायुप्लवा भूमिः कीदृशी? [1]
- v) “प” वर्गस्य स्वामी कः? [1]
- vi) निशीथे दिक्साधनं केन विधीयते? [1]
- vii) ग्रामस्य पूर्वैकः न निवसेत्? [1]
- viii) कीदृशी भूमिः शत्रुवर्धिनी भवति? [1]
- ix) “ॐ स्योना पृथिविनो” कस्यायं मन्त्रः? [1]
- x) दिक्पालाः कति भवन्ति? [1]

लघूत्तरात्मक प्रश्नाः –

[10×1½=15]

- 4) गृहनिर्माणे हेतुर्लेख्यः। [1½]
- 5) परगृहवासकर्तुः क्रियाफलं लिखत। [1½]
- 6) वर्णक्रमेण भूमिलक्षणानि कानि? लेख्यानि। [1½]
- 7) के पापग्रहाः? लिखत। [1½]
- 8) सर्वजननिवासयोग्यभूमिः कीदृशी? वर्णयत। [1½]
- 9) भास्करमते दिक्साधनप्रकारः लेख्यः। [1½]
- 10) वर्गाष्टकज्ञानं सचक्रं वर्णयत। [1½]
- 11) रिक्तातिथयः लेखनीयाः। [1½]
- 12) ग्रन्थीबन्धनमन्त्रं लिखत। [1½]
- 13) “ॐ स्वस्ति नऽइन्द्रो”। एतन्मन्त्रं प्ररयत। [1½]

खण्डः – 'स'

दीर्घोत्तरीयाः प्रश्नाः –

14) वास्त्वारंभादपूर्वं दिग्ज्ञानसाधनं सप्रमाणं विवेचनीयम्। [3]

अथवा

“वृत्ते समभूगते तु”। एतच्छ्लोकं प्रपूर्य्य अस्याशयो लेख्यः।

15) गृहारंभे भूमिः सुप्ता-जागृता-जीविता वा इत्यादि ज्ञानं केन विधिना विधीयते सश्लोकं सप्रमाणञ्च वर्णयत। [3]

अथवा

“यत्र वृक्षाः प्ररोहन्ति”। एतच्छ्लोकं प्रपूर्य्य भूमेः जीवितादिविधिर्वर्णनीयः।

16) गृहारंभे खातविधिर्वर्णनीयः। [3]

अथवा

“देवालये गेहविधौ जलाशये”। एतच्छ्लोकानुमतं खातविधिर्लेख्यः।

खण्डः – 'द'

निबन्धात्मक प्रश्नाः –

17) बृहद्वास्तुमालोक्तं सर्वजनयोग्यभूमेर्लक्षणानि सप्रमाणं सश्लोकञ्च वर्णनीयानि। [4]

अथवा

“ब्राह्मणी भूः कुशोपेता”। एतच्छ्लोकं प्रपूर्य्य अस्याशयो वर्णयत।

18) भूतापसारणमन्त्रं समुचितं सवेदविधञ्च लिखत। [4]

अथवा

“ॐ अग्निर्ज्योतिर्ज्योतिरग्निः”। एतन्मन्त्रं प्रपूर्य्यताम्।

DO NOT WRITE ANYTHING HERE